

פרשיית השבוע

מגזין להגות והסברה יהודית

פרשת בהר- בחוקותי

תשפ"א

גיליון מס' 536

על השולחן

הרב אברהם ישראל פרידמן

"תורה ציווה לנו מורשה קהילת יעקב - אל תקרי מורשה אלא מאורסה" (גמרא ברכות נז, א)

חג השבועות - יום הנישואין, הגיע.

החתונה לא נחגגת ב'גן הדסים' או ב'ארמונות חן', אלא בכל בית מדרש בערים ובמושבים. בחג השבועות, חג מתן תורה, אנו נישאים לתורתנו הקדושה - תורת הנצח שלנו. (ראה עוד 'מקנה' בהקדמת מסכת קידושין שכפיית הר כגיגית כ'חופה' היא באה, ועיין עוד 'נתיבות שלום לפרשה'). אבל "מאורסה" - מאי משמע? או במילים אחרות: מה העבודה הרוחנית שלנו בחג השבועות? למה אנחנו חותרים; מהו היעד? כדי ללמוד מהי חתונה ומהם חיי נישואין צריכים לשאול כל מי שהגיע לפרק 'האיש מקדש' ונשא אישה. הוא בוודאי ילמד אתכם פרק או שניים בתחום הכל-כך

כמשוש חתן

והערב נא ה' אלו קינו דברי תורתך בפנינו (ברכות השחר)

מידי בוקר אנחנו שופכים תחינה של "והערב נא". אין זה דבר של מה בכך. בשום מצווה אנחנו לא מתחננים להרגיש ערבותה ומתיקותה. בשום מצווה אנחנו לא מבקשים להרגיש את נועם ה' שבה. רק ב"שבת בבית ה'". נראה אפוא, שאיננו מסתפקים בלימוד קר ויבש. אנחנו רוצים ומבקשים: נועם ה'. מתיקות. עידון.

למה?

השאלה הלא בוודאי הולכת ומתעצמת כאשר אנחנו לומדים את דבריו הנודעים של אבי מתיקות התורה, בעל ה'אגלי טל' מסוכטשוב זיע"א בהקדמה לספרו גדוש-הנועם על מלאכות שבת:

ומדי דברי בו, זכור אזכור מה ששמעתי קצת בני אדם טועין מדרך השכל בעניין לימוד תורתנו הקדושה, ואמרו כי הלומד ומחדש חידושים ושמות ומתענג בלימודו, אין זה לימוד התורה כל-כך לשמה כמו אם היה לומד בפשיטות שאין לו מהלימוד שום תענוג והוא רק לשם מצוה, אבל הלומד ומתענג בלימודו הרי מתעבר בלימודו גם הנאת עצמו.

ובאמת זה טעות מפורסם. ואדרבא, כי זה היא עיקר מצוות לימוד התורה, להיות שש ושמח ומתענג בלימודו, ואז דברי תורה נבלעין בדמו. ומאחר שנהנה מדברי תורה, הוא נעשה דבוק לתורה [ועיין פירוש רש"י סנהדרין נח. ד"ה ודבק].

"כאן מתגלה הסוד של ערבות ומתיקות התורה. אין זה "חובה" להתענג על התורה. ככה זה - טבעית - לאדם שמרגיש שהוא "נשוי" עם התורה. הנשוי מרגיש כימייה. קושר קשר, של חיבה.

צילום: יואל קוק

מדובר הזה. כי המדריך הטוב ביותר הוא לא ספר כזה או אחר; המדריך הטוב ביותר הוא החיים בעצמם.

רובד ראשוני הוא העול. האחריות. כאן אין תירוצים. האדם נושא במלוא האחריות לאשר נעשה בתחומי ביתו. זהו בעצם "עול תורה". עול - משפט המפתח לעולם הנישואין.

אבל בוודאי שזה לא רק זה.

לפני החתונה יש ממדריכי-החתנים שמדברים ברמה של "איך נסתדר" (כמו למשל אם מגיע ג'וק סורר.); אבל לאחריה מדברים על משהו עמוק יותר. פנימי. לבבי. לא רק "איך לא נפריע לבן-הזוג". אלא נוצרים - ברבות הימים - יחסים לבביים של קרבה, אחווה ורעות ונתינה אינסופית הנובעת מהרגשות אלו. יחס לבבי - יחס של "בן-זוגך" - לא רק כללי עשה ולא-תעשה קפדניים.

ואפשר, שכאן מתגלה הסוד של ערבות ומתיקות התורה. אין זה "חובה" להתענג על התורה. אין כאן "דין". ככה זה - טבעית - לאדם שמרגיש שהוא "נשוי" עם התורה. הנשוי מרגיש כימייה. קושר קשר. של אהבה, של חיבה. נישואין.

הפנקסו של מחנך

דילחות הינוכיות אקטואליות

"אם אדם לומד לפי

טבעו - הלימוד

חושך"

ערב חג חתן-תורה אנחנו

שמחים להגיש לכם צרור

תשובות לשאלות הינוכיות-

אקטואליות כפי שהשיב רה"י

הגר"ג אדלשטיין שליט"א

בפני אלפי תושבי חודיעין-

עילית

גיליון 'דרכי-החיזוק'

שאלה: הראש ישיבה מדבר בהרבה הזדמנויות, על הצורך להתרגל ללמוד דף גמרא חוץ מהלימוד העיוני שלומדים בישיבות.

השאלה היא, בחורים צעירים שעדיין לא טעמו את הטעם הזה, איך יכולים להתרגל אותם ולשכנע אותם בזה, טעמו וראו כי טוב, האם על ידי מבצעים ופרסים, או שיש דרך אחרת בזה?

רבינו שליט"א: הדרך הכי טובה היא ללמוד איתם גמרא עם רש"י, גמרא עם רש"י בפשטות, והפשטות מאד מושכת, הפירוש הפשוט, הפשטות של הקושיא, והתירוץ הפשוט, זה מאד מעניין ומושך, ועל ידי זה מקבלים טעם. כשלומדים עם רש"י, כל רש"י, אפילו עם רש"י בלי תוספות, אין צורך יותר, גמרא עם רש"י זה מאד מעניין ומאד מושך, ואם יודעים ש"ס עם רש"י אין לשער איזה זכות ואיזה מדרגה, זה ידיעת הש"ס!

שאלה: בחורים שואלים, בתחילת הזמן כל בחור בא לישיבה עם רצון חזק, ומשוכנע שהזמן הזה בעזרת השם הוא יתעלה וישתפר מהזמן הקודם, אבל אחרי זמן קצר נחלש אצלו ההתלהבות והחיזוק של ההתחלה. השאלה היא איך ניתן לשמר את השמחה והרצון שיש בהתחלה גם להמשך הזמן, מה העצה לזה?

רבינו שליט"א: צריך שיהיה לו קשר עם המשיבים בישיבה, וגם עם ראשי הישיבה, עם אלו שהם מגידי השיעורים, קשר תמידי

לדבר בלימוד איתם, וגם להתייעץ איתם עצות, אם יש איזה קשיים, על כל קושי צריך להתייעץ! כמו שאמרו (יומא עה, א) דאגה בלב איש ישחנה - יסיחנה מדעתו וישיחנה לאחרים, להתייעץ על כל קושי שיש לו, וגם בלימוד לדבר עם הצוות ועם המבוגרים שבישיבה, עם בחורים מבוגרים ועם המשיבים, שיהיה קשר בדברי תורה עם כל הצוות החשוב שבישיבה, זה נותן לו קשר ונותן לו גם סיפוק וגם הדרכה איך ללמוד ולהבין.

שאלה: יש בחורים שאוהבים ללמוד, אבל קשה להם להתרכז ולשבת על ספסל במשך ארבע שעות רצופות של סדר ראשון, או קצת פחות בסדר שני, מה העצה לזה ומה אפשר לעשות?

רבינו שליט"א: אם היו לומדים בצורה המתאימה לפי טבעם זה לא היה קשה. לכל אחד יש הטבע שלו אם יותר בעיון או בפשטות, ואם הלימוד הוא לפי הטבע אזי זה מושך ולא משעמם, ואפילו קשה להפסיק, ולא מרגישים שהזמן עובר!

שאלה: בחורים מאד מתקשים בישיבה לקום לתפילה בזמן, מפני שיש הרבה בחורים שנוהגים לאחר את השינה בלילה, וגם אם יש יחידים שרוצים לישון מוקדם, לא תמיד זה ניתן להם מצד חברי החדר, והם שואלים מה העצה ומה אפשר לעשות כדי שיוכלו באמת להתמיד ולקום כל בוקר בזמן.

רבינו שליט"א: אם יש הפרעות מצד חברי החדר, צריכים לדבר עם הצוות שבישיבה שישפיעו עליהם שלא יפריעו.

שאלה: בישיבות גדולות לא כל כך עומדים על זה שכל בחור יבוא לתפילה, ונהיה קצת רפיון בזה, ומבקשים לדעת, אלו היראים שמבינים את חשיבות הדבר, איך לקבל כוח לעמוד בזה מול האווירה הכללית.

רבינו שליט"א: התפילה בציבור במקום שלומדים היא זכות עצומה מאד, ונותנת הרבה זכויות להצלחה בתורה, וכבר אמרו (ברכות ו, א) במקום רינה שם תהא תפילה, ביני עמודי היכא דגרסי (שם ח, א), תפילה בציבור במקום שלומדים זה סגולה להצלחה בתורה! לכן זה כדאי, וכך המציאות, שהתפילה בישיבה היא סגולה להצלחה בתורה.

תלמודא

חושג תלמודי אחד

יאוש ומחילה (ב')

בשבוע שעבר הארנו מזווית נוספת את גדר ייאוש על פי הגמרא במסכת בבא מציעא (כב, ב) בשלהי הסוגיה שתמהה: "א"ל רב אחא בריה דרבא לרב אשי וכי מאחר דאיתותב (שהוקשה) רבא הני תמרי דזיקא (התמרים הנושרות מן הרוח) - היכי אכלינן להו. אמר ליה כיון דאיכא שקצים ורמשים דקא אכלי להו - מעיקרא יאושי מיאש מנייהו". ועל שך שואלת הגמרא: יתמי דלאו בני מחילה נינהו מאי". כלומר: הגמרא כאן מבינה כי עניין יאוש נובע או שייך לעניין 'מחילה' - מושג ידוע בהלכות ממונות. והיינו, שהגמרא הסבירה כי התמרים הנושרות ברוח - בהיות והשקצים נוהגים לאכלם - האדם 'מתייאש' מהם מעיקרא, ומוחל על לקיחתם.

כשנתבונן בגדר זה נראה שאולי יש כאן מקום לתלות גם מחלקות הראשונים (רש"י ותוספות בבא קמא סו, א) הבסיסית בגדר יאוש האם הוא כהפקר או שהוא סה"כ "היתר-זכיה" של המוצא (וכידוע הרחיבו בזה הקצות החושן והנתיבות סימן רס"ו ושם). והיינו שכדי ללמוד מהו באמת גדר יאוש יש להבין לפני-כן מהו גדר של 'מחילה', ולפי זה נחליט גם לגבי נדון דנן.

ולאחר עיון בסוגיה נראה בזה ליישב תהייה קלה בדברי רש"י. הגמרא מנסה לצדד בסוגיית 'יאוש שלא מדעת' מדין אדם שתרם משדה חבריו והחבר הגיע ואמר לו: 'כלך אצל יפות מהן' שבכך הביע דעתו שרוצה בתרומה מעיקרא, ורש"י נימק את ההקשר בין עניין זה לסוגיית 'יאוש': "... אלמא כיון דלכי ידע דניחא ליה אמרינן מעיקרא נמי ניחא ליה ולענין יאוש נמי כיון דלכי ידע מייאש מעיקרא נמי הוי יאוש". והיה נראה בפשטות שאין קשר אמיתי בין השניים שהרי שם אין עוסקים כלל בענייני יאוש, וההשוואה אינה אלא עקרונית - בשאלה האם דבר שהאדם מעוניין בו עכשיו, האם מגדירים זאת שהיה מעוניין בכך כבר בעבר (הגם שלא הצהיר כוונות כבר אז אלא רק עכשיו).

אולם להאמור ניחא. שכן לדברינו הגדרת עניין יאוש בתמצית הוא מעניין 'מחילה', וכאשר הוכחנו לעיל. ולפיכך נראה שישנה שייכות של ממש בין הדברים. שכן גם כאשר הנתרם משדהו וגילה דעתו שמעוניין בכך הרי בעצם 'מחל' וכך הביע רצונו, והרי-זה ממש אותו בחינה של 'יאוש' שזו בעצם הבעת מחילה (גם אם בעל-כרחו), ומעתה ההיקש בין השניים עולה יפה.

וה' יאיר עינינו בתורתו.

מרות מהעצב והדיכודך שנתלבשו עלי, והיו הבריות מרחמים עלי ותמכו בו ככל האפשר, אך ללא הועיל".

והנה במשך הזמן, נוסף גם הוא על צרתו, שנכנס בדעתו החלטה שכבר הוא בגדר אפיקורס, כי בראותו שאין מי שיוכל להושיעו, דימה בנפשו שחלילה אין בעצם שום רפואה למכתו, ואין מי שיושיע לו להיחלץ מצרתו, והרי הוא אפיקורס לבלתי יוכל לשוב עוד.

***

הלה הכיר את הגה"ח רבי גדליה קעניג זצ"ל כאיש תבונות, והלך אליו לשפוך לפניו את מר ליבו, ואלי יוכל ליעצו כיצד להינצל מכאביו הנפשיים האיומים, שאינם נותנים לו מנוחה זה כמה שנים.

ואילו רבי גדליה בשמעו במה המדובר, נטל אותו אל מורו ורבו הגה"צ רבי אברהם שטערנהארץ וזה"ה למען ימצא התרופה הנכונה עבורו.

רבי אברהם האזין בתשומת לב למר נפשו של הבחור, וכה אמר לו: "שמע נא הרי כפי עדות עצמך טובב אתה זה זמן ועידינים ללא מעש, ובכן זאת איעצך, קבע נא לעצמך איזה בית מדרש או שטיבל, טול בידך ספר תהלים, ואמור פרק אחר פרק, גם בלי שום הבנה והרגשה, והרי ממילא הינך הולך באפס מעשה, מלא את כל שעותיך באמירת תהלים ביום ובלילה, כל כמה שתוכל".

הלה הגיב במרירות באמרו "וכי מה יועיל לי אמירת תהלים, והרי לקוי אני בעיקרי האמונה, ומיואש אני באופן כזה ששום דבר לא יוכל להושיעני".

ואולם רבי אברהם לא נתן לו לסיים דבריו ופנה אליו בדברי תחנונים: "וכי מה איכפת לך, ציית לדברי, אמור ואמור פרקי תהלים ללא הפסק יומם ולילה וישועתך קרובה לבוא בעז"ה".

הלה עשה חשבון נפשו, אכן צדקו דברי הרב הישיש הזה, וכי מה יש לו להפסיד, ינסה הוא את העצה הפשוטה הזאת, והרי הוא לא דורש ממנו כי אם אמירה בלבד, אמירה של פרקי תהלים, ולמה לא יציית לזה בימים הללו שבין כה וכה אין לו חפץ בהם.

***

והנער המיוסר החל באמירת תהלים, היא התיישב בבית מדרש ועסק באמירת תהלים יומם ולילה, שעה אחר שעה, יום אחר יום, איני זוכר אם היה זה כמה ימים או כמה שבועות, אך הנה פעלו הדיבורים את פעלם, השמים הקודרים שהעיבו על חייו, החלו אט אט מתבהרים, אותה צרה קשה שלא ראה לה שום פתרון, החלה לשחרר את לפיתתה ממנו, ואט אט נסתלקה חלפה והלכה לה

אנשי העשה

סיפור יהודי לשלחן שבת

רפאה נפשי

סיפור לרגל הילולת דוד מלכנו ע"ה החלה בחג השבועות

בחור צעיר לימים הייתי, כבר שיתסר, פגשתי באחד מן הימים בבחור שלמדתי עמו בתלמוד תורה בילדותי, ומאז עבר זמן רב שלא ראיתיו.

"שמע נא" - שח לפני הלה בהתרגשות בפגישותינו המחודשת - "לא תוכל להעלות על דל מחשבתך מה שעברתי כבר בחיים מאז שנפרדנו, ואף כבר הייתי אפיקורס רח"ל".

ואני עמדתי נדהם בשמעתי את דבריו, ולא ירדתי לעומקן, וכי הוא היה אפיקורס, ואילו היום כבר אינו אפיקורס, ובקשתי ממנו שישביר את עצמו, וככל הנראה לקח רב מסתתר כאן.

ואז פתח הלה את פיו וסיפר, כי בעת למדו בישיבה בבני ברק, חדר למוחו איזה דבר שיגעון מסויים, וזה ניקר במוחו וייסר אותו ביסורי נפש נוראיים במשך כל שעות היממה, בלכתו בדרך, בשבתו, בשכבו ובקומו, וממש חייו לא היו חיים.

בלית ברירה, ניגש למשגיח הרוחני של הישיבה בה למד, ושטח בפניו מועקתו הכבדה הרובצת על ליבו ועומדת חלילה להכריעו, שכמוכן בעטייה אין הוא יכול גם לעמוד במסגרת הישיבה כבחור מן המניין.

המשגיח שהיה אדם נבון הבין ללב הנער, והודיע לו ברוח טובה שלתקופת זמן הוא משחרר אותו מכל חובותיו לישיבה, ונתן לו רשות לעשות כטוב בעיניו, בשינה ובטיול וכדומה, ואף העניק לו סכום מעות שיוכל לקנות לעצמו מעדנים ומיני מטעמים וכו"ב, בכדי להרגיע את רוחו ומחשבתו וישוב לאיתנו.

אולם כל מה שעשה היה לשוא וללא הועיל, גם כאשר ניסה לגרש השיגעון על ידי המעדנים ומנעמי העולם, לא סר הרוח המייסרת ממנו בכל עת וזמן.

"ובכן" - סיפר אותו בחור - "שנתיים ימים תמימים סובבתי באפס מעש, והייתי מתייסר

כלא היתה, מחשבותיו הטורדות אותו נסתלקו ונעלמו כלעומת שבאו ללא שום רושם.

"אוי מה אומר לך" - מסיים אותו בחור שחזה על בשרו מחזה אלקים בזכות פרקי תהלים שאמרם בלא מוח ובלא לב - "הרי אמירת תהלים פרצו את כל המחיצות, והפילו את כל החומות שגבהו מעל ראשי, והביאו אור לנשמת המיוסרת, אין לך מושג איזה מופת גלוי ומחזה אלקים ראיתי במו עיני בכוחה של אמירת תהלים, בזמן ששום כוח בעולם לא היה יכול להושיעני ולהציל נפשי מרדת שחת, נפתחו השמים ואראה מראות אלקים ממש, והשלוה חזרה לשכון בתוכי בכוחם של פסוקי התהלים".

לא ארכו הימים ובחור מיואש זה התרפא כליל, חזר לתורתו ולמצוותיו, ואף הקים בית נאמן בישראל, וזכה להעמיד דורות ישרים ומבורכים.

*

(מתוך: 'ישועות אשא' - ספר תהלים עם גיציים משיחותיו ואמרותיו של הגה"צ רבי יעקב-מאיר שטר שליט"א. בעט-אמן בידי הרה"ח רבי בצלאל פרידמן שליט"א. התודות לו על שבאדיבותו מסר לנו החומר המבורך)

101

אור חדש בעולם החינוך:

אל הנער הזה-התפללנו!

"בססי פריט זר וזרז"א ליח"א
אזא לוב יזער, קולא וסולאן
יזער, כסי למוד זכית"
(א.ב. - א.י.ח. ח.א.ח.)

דרכו

אוסף חינוכי לילדים ונוער
המלמד את הילדים על חשיבות
המצוות והעשייה הטובה

בשורה טובה תדען עצם יו"ל ספר 'דרכו' -

אסופה חינוכית עשירה ומקורית, מלווה בלבטים מהיי-דיום של סלנו ועשורה בביכרונות אישיים.

למעלה מ-50 מאמרים משווייכים וייחודיים מקולמוסו המובע והנוגע ללב של הסופר הצפתי הרב אברהם י. פרידמן על: המועדים מוזיית חינוכית, ימי הישיבה, נוער מתמודד ועוד ועוד.

המהדורה מוגבלת! מחיר: 15 ₪ בלבד!

לפרטים ורכישה:
abyisrael@gmail.com | 0504116867

לתשומת-ליבכם! מהדורת הדפוס מצומצמת! ניתן לקבל את הגיליון למייל ללא תמורה

בשליחת דוא"ל לכתובת: abyisrael@gmail.com

חלווה הלכה

אקטואליה מזווית יהודית

עמד ר' משה פראגר והוכיח את עמיתו:

" - אינני מבין אותך. ר' דוד יקירי. סופר צריך לספר! סופר צריך לרשום רישומיהם של מאורעות, לספר דברים כהווייתם - סיפורים מן החיים, או מן המתים, אבל כפי שהם זרמו ושטפו בגילגולי החיים החיוניים ולא הערטילאיים. ואתה, ר' דוד - - - אינני מבין - - - אתה סוחט דמעות מאבנים, מגלגל סלעים במעלה ההר, מלקט שיחות נחלים ומעיינות במעבה היערות, דולה אנחות ששקעו בטייגה הסיבירית, מקבץ צלילי טווייתם של קורי עכביש..."

- - - כאילו אבנים דומעות, נחלים משוחחים, טייגה נאנחת, ועכביש טווה בצליל וזמר... - מה זה, ר' דוד? זה לא סיפור!"

שמע ר' דוד ביקורתו. האזין ברוב קשב להשגותיו של ידידו, עליהן הוסיף כהנה וכהנה.

"ר' משה, מכובדי!" - פתח ר' דוד בגילוי לב ישיבתי - "מודה אני ומתודה: אינני סופר, אינני!"

חד וחלק. ר' דוד כבר במה שמוחק. שלל את הידוע לרבים וטובים:

"אינני יודע לספר סיפור. אינני מחזאי. אינני כותב כרוניקות סיפוריות. פשוט - אינני סופר."

"מה אתה, איפוא, ר' דוד?"

"...אני בכיין, אני תמהן, אני שמען מוזר, סחטן דמעות, בוכה ומבכה, מקשן ופרכן; פרשן של מתים ושל העומדים למוות; מפענח שיחות והגינות של דוממים וצומחים; מסתכל באלפי חלונות ואדנים ומאלפם בינה. לא. אינני סופר ואינני יודע לספר. אני יכול לבכות ולבכות ולבכות - - - ולעולם לא נסתם ממני מעיין הבכי. לא תמו אצלי מצעדי ההספדים; לא סרו ממני זועת מראות מיתותיהם של המתים באלף ואחת מיתות משונות; לא נעלמו ממני כל הפרצופים היהודיים שפגשתי [שלכולם פרצוף יהודי, אבל שונים בהבעתם] בנדודי הרבים עמהם, לפני ואחרי ובתוך כל השנים האלה. לא, ר' משה יקירי, לא. אינני סופר. אני בכיין ללא תקנה, עד שאני בעצמי אינני יודע מנין לי כל כך הרבה דמעות - אולי אלו הן הדמעות שהותירו אחריהם המתים הרבים שראיתי במיתתם."

"שמעתם, ר' משה? שמעתם קהל נכבד? - סיים ר' דוד - "אני בכיין כרוני, רק לא סופר. סתם בכיין שמוריד דמעות דרך האותיות והמילים. אין לי דרך אחרת לבכות..."

רק בטבריה, לאחר כמה שנים מאז שיחת סופרים חרדי זו, הבנתי שר' דוד צריך דף גמרא, צלילה והעמקה בסוגיה, כדי לבכות דרך האותיות והמילים.

***

- - - "גם הגשם בוכה, וגם השלג. גם הנהר בוכה כל לילה וצוחק בכל בוקר, ולפעמים גם השער שלנו בוכה..." - כך כותב זריצקי, כתיבה שר' לייבל ור' משה, למרות עלותם מגיאה הדמעות מוכים וחבולים, לא גרסו, אך כיבדו והעריכו. רק ר' דוד שומע בכייתו של הגשם ושל והשלג, של הנהר וגם של השער... זריצקי בכיין ויללן. כך, לדוגמה הוא שומע ומאזין ליללות:

"...העצים יללו. למרות שאבא טע אותם, הם לא למדו ממנו, הם מתו תוך יללה, הרוח עזרה להם בזה, היללה הגיעה עד לתנור, עד לשולחן, ורק כשהתחילה האורגיה שנמשכה כל הלילה, נגדעה גם יללתם של העצים."

רק למדן הסיפור כר' דוד, יכול היה להבין הגיונו של בכיות וסיברן של דמעות:

"...כל הדמעות ניבכו כבר. כל האנחות נגדעו בבת אחת, והן לא השאירו אחריהן צאצאים. אין אדם יכול כבר לבכות את בכי הדומיה שאני לימדתי אותם לפני שהם הלכו לטבח. הם בכו בלי דמעות, כשם שאני צועקת במשך למעלה מעשר שנים - בלי צעקה. קור העכביש סגר אחריהם את הדלת, הרוח סגרה אחריהם את השער..."

"הבכי" - אמר ר' יאשע רבי, המלמד של זריצקי - "הוא טוב לא רק בשביל הלב, אלא גם בשביל העיניים, שיתרגלו לראות יותר טוב..." - "מכאן למד ר' דוד, שדרך הבכי רואים יותר טוב, ולפיכך בכה ובכה ולא פסק לבכות. אם נשאר לר' דוד קורטוב של אושר הוא מגלה אותו בדמותו של אברך מן השטיבל."

תְּפִלָּה, לְדָוִד/ יצחק מתתיהו טננבוים

החודש (כ"ב סיוון) יימלאו 43 שנים לפטירתו של הסופר החרדי המיתולוגי הרב דוד זריצקי זצ"ל, שהעשיר את העולם בתובנות ומחשבות בשפה שלא הותירה עין יבשה << הנה תיאור קצר לדמות-כתיבתו הנשמטית והציורית

ר' דוד זריצקי זכרונו לברכה, היה למדן הסיפור.

כי סיפוריו של ר' דוד למדניים הם, וגם סברתיים. כל סיפור ולמדנותו. סיפור לא למדנות לא סיפור. לגבי ר' דוד - סיפור שאין בו מן הסברתנות הלמדנית, סיפור שאינו נלמד עם העיון הגמראי, סיפור הנעדר הגיון ומוח ולב אינו סיפור.

יש סיפור סיפורי, היינו: כאן נמצא, כאן היה, פלוני יצא והלך ואלמוני שהה וחזר. גם זה סיפור - אבל לא 'סיפור של זריצקי'. כי ר' דוד היה תוכו למדן, מבטו וראייתו, רישומו וכתיבתו, כולם מקשה אחת של למדנות צרופה.

דבר זה ממנו למדתי, ואין צריך לומר מכתביו, ממאמריו ומסיפוריו.

פגשתי את ר' דוד מתבודד באחד מבתי הכנסיות בטבריה. התעמק הסופר הלמדן בגמרא עד שתלה עיניו במכר מירושלים, שפגשו בכך. הושטתי יד ל"שלום עליכם".

"עליכם שלום" - ענה ר' דוד בקיצור, כדרכו. אבל מצא לנכון לבקשני:

"עשה עימי חסד, ואל תספר למקומיים כי אני שוהה בכאן".

תקעתי בר' דוד עיניים משתאות ותמהות, והוא, בלשונו המתוק, הכן והאמיתי, נענה ואמר:

"דרך הגמרא אני יכול לראות את העולם; דרכה אני יכול במקצת להבין את העולם; בהגותה - יכול אני לפרש במקצת את העולם..."

עשה אתנחתא קצרה והוסיף:

"לא שכחתי שאני ישיבה-בחור; לא שכחתי שאני צעיר פינסקאי שהגיע ללמוד בראדין של החפץ חיים זצ"ל... אני יושב כאן שבוע, שבועיים, כדי להטעין את המצבר הישיבתי, לשייף את הלומדות, ואת הראש, ואת העיניים, ואת המוח, ואת הלב, שיכירו ויבינו את העולם ומלאו דרך הדף-גמרא".

***

מאמירה נעימה זו הבנתי, מה שלא הבנתי כמה שנים קודם לכן, בנערותי, כאשר "הנוער האגודתי" כינס ערב עיון על "הספרות החרדית", והסקרנות שלי הביאתני לאירוע זה, שדומה והיה יוצא דופן במחנה התורני.

שני מאורות הספרות החרדית, של לפני ואחרי מלחמת-שואה, ר' משה פראגר ור' דוד זריצקי, זכרונם לברכה, הופיעו לפני כמה עשרות מעריצים והרצו על משנתם הספרותית.

שני סופרים חרדיים, שני נתיבים ספרותיים, שלא קרבו זה אל זה. שני ענקים של הסיפור היהודי, במקורו ובשורשו, אשר נבדלו זה מזה במסך ספרותי בלתי ניתן לאיחוי. אף על פי שגם ר' דוד וגם ר' משה צמחו כמעט על רקע זהה; שניהם סופרים צעירים בעתונות האגודאית, בשנים לפני עלות הכורת הנאצי על ערש לידתם ובחרותם; שניהם חוו על בשרם ונפשם את אימי השואה ונותרו לפליטה; שניהם שרידי-אש, ניצולי-השמדה, אשר נטלו על עצמם את מעמסת כתיבת האימים והנוראים שבסיפורי-עולם לדורות יבואו; רקע זהה וסיפורים זהים, ואף על פי כן שונים ביפי כתיבתם ורישומיהם תכלית שינוי.